

SJABBAT SJALOM

Sjabbat Weekblad voor Nederland

Jaargang VIII, Nr. 266

Parasjat Wajjera

5769
2008

Overzicht Parasjat Wajjera (Genesis 18:1 - 22:24)

Drie dagen nadat hij zichzelf besneden heeft, wordt Awraham bezocht door Hasjem. Wanneer drie engelen in mensengedaante verschijnen, rent Awraham hen tegemoet om hen gastvrijheid te bewijzen en hen uit te nodigen in zijn tent, dit ondanks dat het de meeste pijnlijke dag is na de operatie. Sara lacht wanneer zij hoort dat de gasten voorspellen dat zij volgend jaar een zoon zal krijgen. Hasjem onthult aan Awraham dat Hij van plan is Sedom te verwoesten, en Awraham pleit voor Sedom, dat het gespaard zal worden. Hasjem stemt ermee in dat wanneer er vijftig rechtvaardigen in Sedom zijn, Hij het niet zal verwoesten. Awraham „onderhandelt” met Hasjem tot dat aantal gedaald is tot tien rechtvaardigen. Maar zelfs die tien kunnen niet gevonden worden in Sedom. Lot, diens vrouw en twee dochters worden gered, voordat zwavel en vuur op Sedom en haar zustersteden neerdalen. De vrouw van Lot kijkt om en wordt veranderd in een zoutpilaar. De dochters van Lot zijn bang, dat ten gevolge van de verwoesting er geen echtgenoten meer voor hen zijn. Zij besluiten daarom hun vader dronken te voeren en door middel van hem het menselijke ras te doen voortbestaan. Uit de oudste dochter wordt Moav geboren, uit de jongste Ammon. Intussen is Awraham verhuisd naar Gerar, waar Avimelech Sara ontvoert. Nadat Hasjem aan Avimelech verschijnt in een droom, laat hij Sara vrij en sluit vrede met Awraham. Zoals beloofd krijgen Awraham en Sara een zoon, Jitschak. Op de achtste dag na zijn geboorte besnijdt Awraham hem, zoals G-d geboden heeft. Op de dag dat Jitschak gespeend wordt, geeft Awraham een feest. Sara zegt tegen Awraham dat hij Hagar en haar zoon Jismaël moet verbannen omdat zij in hem tekenen van degeneratie ziet. Awraham is zeer ontdaan over dit voorstel, om zijn zoon weg te sturen. Maar Hasjem zegt hem te doen wat Sara hem opdraagt. Nadat hij bijna van dorst is omgekomen, wordt Jismaël gered door een engel en Hasjem belooft dat hij de stamvader zal worden van een machtig groot volk. Avimelech sluit een verdrag met Awraham, wanneer hij ziet dat Hasjem met Awraham is. In een tiende en laatste test geeft Hasjem Awraham opdracht zijn zoon Jitschak, die nu 37 jaar is, te offeren. Awraham doet wat Hasjem hem gezegd heeft, ondanks dat hij daarmee klaarblijkelijk de geboorte van een Joods volk in de kiem smoort, en dit strijdig is met alles wat hij zijn levenlang gepredikt heeft. Op het laatste moment zendt Hasjem een engel om Awraham tegen te houden. Wegens Awrahams niet te weerspreken gehoorzaamheid, belooft Hasjem hem, dat zelfs als het Joodse volk zal zondigen, zij nimmer volledig door hun vijanden zullen worden overheerst. De parasja eindigt met de genealogie en geboorte van Rivka.

Met toestemming vertaald uit Torah Weekly van Ohr Somayach in Jerusalem, Israel

©1998 Ohr Somayach International - All rights reserved.

Haftara Parasjat Wajjera: II Melachiem 4:1-4:37

(Volgens Portugese ritus leest men tot 4:23)

De afgodendienende Joods koning Achav is getrouwd met Izèvel [*Iesja zèvel*, Isabel], de dochter van de naburige koning van Tsidon. Zij aanbidt de afgod Baäl en vervolgt genadeloos de Profeten van Hasjem.

Ovadja is hofmeester aan haar hof en hij is een gelovig man. Hij verbergt 100 Profeten van Hasjem in twee grotten en zorg persoonlijk en in het geheim voor hun eten en drinken. Dat kost hem zijn hele fortuin. Hij verkoopt al zijn bezittingen om de Profeten te kunnen onderhouden en leent zelfs een grote som geld van koning Achav tegen rente (hetgeen verboden is van Tora, maar wat kan hij anders doen?) om de Profeten te blijven onderhouden. Ten slotte, wanneer Achav om de rente komt en Ovandja dat niet heeft, wordt hij ziek van ellende en sterft, zijn vrouw, een groot *tsadeket*, zonder een cent en zonder een stukje brood in huis achterlatend. Wanneer Achav opnieuw komt om zijn rente te ontvangen en wanneer hij dan beseft dat er niets te halen valt, dreigt hij de arme weduwe haar beide zoons mee te nemen als slaven, als zij niet betaalt.

In wanhoop wendt de weduwe zich tot de Profeet Elisja en vraagt hem om hulp. „Wat heb je in huis?” vraagt Elisja. Hij wil graag helpen, maar wil beginnen met iets dat zij zelfs bezit. „Het enige wat ik nog over heb is een kan met een beetje olie,” antwoordt de arme vrouw.

Elisja zegt: „Olie brengt licht en vreugde voor de mensen. Ga naar je burens en leen zoveel mogelijk lege oliekannen. Ga naar huis, sluit alle deuren (want het wonder zal niet in het openbaar gebeuren) en vul alle oliekannen met de olie uit je eigen kan.”

En zo gebeurt het. De vrouw giet de olie uit haar kan in een lege kan en haar zonen zetten de ene lege kan na

de andere onder de uitgietende oliekan. Het houdt niet op. Toen alle kannen gevuld waren, stopte de oliestroom.

Goed nieuws bereikte de familie: de prijs van olie was gestegen, en zo konden zij de olie verkopen tegen een fortuin. Het bracht meer dan genoeg op om de lening terug te betalen en er bleef nog over voor de rest van haar dagen. En niet slechts dat, maar Elisja zegende haar opdat al haar nakomelingen voor altijd *parnassa* zouden hebben.

Inzicht in Parasja Wajjera

Ma'asei Avot, Siman LaBaniem

„De daden van de voorouders zijn een aanwijzing voor de kinderen.” Er zijn verschillende manieren om dit fundamentele fenomeen van de Joodse geschiedenis en het Joodse leven te zien.

Avraham Avinoe¹ en Sara Imanoe² daalden van Erets Jisraël af naar Egypte wegens een hongersnood. Datzelfde deed Ja'akov en zijn familie vele jaren later. Zij hadden daar betrekkingen met Par'o en dat deden hun nakomelingen ook. Ze keerden 400 jaar later met grote rijkdommen terug naar Israël.

Dat is één niveau van Ma'asei Avot. Op een andere manier werkt het op een spiritueel genetisch niveau. Avraham en Sara waren de toonbeelden van gastvrijheid. Gastvrijheid is een van de kenmerken van het Joodse volk. Men kan zeggen dat wij deze en andere eigenschappen geërfd hebben van de Avot en Imahot. Dat betekent niet dat noodzakelijk iedere Jood gastvrij is; maar het suggereert dat we een sterke neiging hebben in de richting van gastvrijheid. En hetzelfde geldt voor vele andere gebieden van chèsed³. Onze bronnen vertellen ons dat het Joodse karakter drie kenmerken heeft: wij zijn (van nature, als bezitters van spirituele genen, zo gezegd) *BESJANIEM* (aangeboren bescheiden), *RACHAMANIEM* (barmhartig) en *GOMLEI CHASADIEM* (doen aan liefdadig). [Sommige bronnen zeggen dat we deze eigenschappen op Sinai van G-d gekregen hebben.]

Rambam meent zelfs dat de afwezigheid van alle drie deze eigenschappen een reden is om te veronderstellen dat de persoon in kwestie niet Joods is. De *Sfat Emmet* zegt het op deze manier: Onze voorouders plantten deze drie eigenschappen in *Bnei Jisraël*.

Behalve aangeboren is het ook een kwestie van opvoeding. Deze en andere eigenschappen mogen dan van onze voorouders geërfd zijn, maar zij moeten gevoed en ontwikkeld worden in onszelf en in onze kinderen. Mensen kunnen gemeen en zelfs wreed zijn, ook al is vriendelijkheid aangeboren. Ouders en de omgeving van een kind kunnen de ontwikkeling, de personalisatie en de eigenmaking van deze eigenschappen bij het kind onderdrukken en belemmeren. Aan de andere kant kunnen persoonlijke voorbeelden door ouders, opvoeders en onderwijzers een positief effect hebben op de ontwikkeling van de persoonlijkheid en de ontwikkeling van de Jood. Training in mitswoet moet veel meer zijn dan een kind te leren berachot te zeggen, tsietsiet te dragen, kasjroet en Sjabbat te houden. Chinoech – opvoeding – is van toepassing op alle aspecten van de persoonlijkheid en karakter, zodat onze kinderen opgroeien tot ware erfgenamen van Avraham & Co.

Een verlengstuk van *ma'asei avot* is zorgvuldig te zijn om sommige van de daden van onze voorouders te vermijden, waar onze voorouders die als negatief beschreven. De Tora toont ons ook dat onze voorouders ook fouten maakten. Daarvan leren is soms even belangrijk.

1. Avraham Avinoe – Onze aartsvader Avraham.

2. Sara Imanoe – Onze aartsmoeder Sara

3. Chèsed – Het betonen van goedheid tegenover anderen.

De Gemara in Jevamot (65) leert ons hoe belangrijk Sjalom is. Sara twijfelde in haar hart aan Avrahams vermogen nog een kind te maken. Maar als dat aan Avraham verteld zou worden, zou hij misschien geïrriteert of kwaad zijn geworden op Sara. Daarom veranderde G-d haar woorden toen Hij Avraham vertelde over haar twijfelende lach, en zei dat zij twijfelde aan haar eigen capaciteiten om nog een kind te kunnen krijgen. „Brutale eerlijkheid” werkt soms averechts.

VRAAG HET DE RABBIJN

Antwoorden door Orthodox Union

Vraag Is het toegestaan en aan te raden als iemand individuele verzoeken wil invoegen in zijn *tefilla*?

Antwoord Er bestaat een zekere spanning tussen de behoefte om de *tefilla* aan te passen aan iemands persoonlijke behoeften en omstandigheden en het belang van hetin stand houden van het raamwerk waarbinnen de *Ansjei Knesset Hagedola* – de Geleerden van de Grote Vergadering (in de tijd van Ezra) de *tefilla* gecomponeerd hebben. De Gemara (*Avoda Zara* 8a) en *poskiem* (*Orach Chajiem* 119) zijn tot de volgende uitgebalanceerde oplossing gekomen.

In de eerste drie en laatste drie berachot van *Sjemonee Esree*, waarin men Hasjem prijst en dankt, voegen we geen verzoeken in (*Sj.A. O.Ch.* 112:1). In de middelste berachot kan men verzoeken inlassen in iedere beracha, op voorwaarde dat het verzoek verband houdt met het onderwerp van de beracha en dat het verzoek in de tegenwoordige tijd staat (dus niet bijvoorbeeld „dat ik niet ziek zal worden” of iets dergelijks) (*ib.* 119:1). Sommigen zeggen dat verzoeken die betrekking hebben op een individu in het enkelvoud gedaan moeten worden, omdat de berachot zelf in het meervoud staan en het anders lijkt alsof men iets aan de standaardformule van de beracha toevoegt.

De laatste van de middelste berachot, *Sjomea tefilla*, is de meest algemene beracha en leent zich het beste voor persoonlijke verzoeken. Daarom kan daar ieder verzoek worden ingevoegd, zelfs als dat betrekking heeft op eventuele toekomstige behoeften, en het verzoek kan in het meervoud worden gedaan (*ib.*). Echter, ook hier leggen sommige *poskiem* beperkingen op: 1. Het verzoek mag niet te lang zijn; 2. Sommigen maken er bezwaar tegen als men een vaste tekst als een permanent onderdeel van de *Sjemonee Esree* maakt, met name wanneer de tekst officieel in een siddoer staat afgedrukt (*Sj.A. O.Ch.* 119:2). Anderen worden niet gestoord door een mogelijke belediging van de *Ansjei Knesset Hagedola*, als de tekst afkomstig is van een erkende bron, zoals de Zohar (*Kaf Hachajiem* 119:5). Wanneer een acute behoefte gedurende langere tijd blijft bestaan, dan hoeft men zich zeker niet gedwongen te voelen om het gebed ervoor te onderbreken.

De beste plaats om het persoonlijk verzoek in te voegen is in het midden van de beracha (*Sj.A.* 119:1). Het heeft de voorkeur om het in te voegen voor de laatste zin voor de afsluitende beracha (zie *Sj.A.* 119:1).

De eenvoudigste plaats om verzoeken in te voegen is na alle vastgestelde berachot (*vóór Elokai netsor...*), voor of na *Jehioe leratson...* Geen van de bovengenoemde beperkingen gelden daar. Er zijn verschillende meningen over de vraag of het de voorkeur heeft het verzoek hier aan het eind van de *tefilla* in te voegen, waar het veiliger is, of in de beracha waar het beter thuis hoort.

Sommigen klagen dat de halacha zo strak is, geconstrueerd dat het geen ruimte laat voor individueel initiatief. Wij hoeven geen toevoegingen in te lassen en kunnen aan onze individuele behoeften denken wanneer we het desbetreffende onderdeel van de *tefilla* bereikt hebben. Maar zij die kunnen profiteren van de mogelijkheid om datgene wat zij op hun hart hebben, te uiten, kunnen zich vrij voelen om gebruik te maken van de halachische mogelijkheden.

De betekenis van de mitswa

Door Rabbijn Asjer Meir

Elijahoe en Brit Mila

In de parasja van deze week komen we de Brit Mila [besnijdenis] tegen, als Avraham Jitschak besnijdt (Genesis 21:5).

Een prominente aanwezigheid bij iedere Brit Mila is altijd de Profeet Elijahoe. Bij alle Joodse gemeenschappen is het de gewoonte om een speciale stoel voor Elijahoe klaar te zetten, om hem te groeten en om de baby op zijn stoel te leggen, om zo een zegen te krijgen van een van onze grootste profeten. De bron van deze gewoonte is de Zohar.

Elijahoe voerde een machtig wonder uit op de Carmel-berg. In een openbaar spektakel, voor duizende ogen kwam er een vuur uit de hemel omlaag en verteerde het offer, ondanks dat het in water was gedrenkt. De profeten van de afgod Ba'al werden beschaamd gezet en uitgeschakeld, en de geïnspireerde menigte riep uit: „Hasjem is G-d, Hasjem is G-d!” (I Koningen 18).

Dit had zeker de volledige inkeer van de Israëlieten tot een oprechte dienst aan Hasjem moeten bewerkstelligen.

Echter, binnen enkele dagen na deze opmerkelijke spirituele overwinning van Elijahoe, vond hij zichzelf

alleen en verloren in de woestijn, vluchtend voor zijn leven van de soldaten van Jezebel [in het Hebreeuws: *Jeesj zèvel* – het is afval]. Na een lange reis bereikt hij de berg Sinai, waar hij een visioen krijgt. Hij klaagt tegen Hasjem: „Ik ben zo ijverig geweest voor Hasjem, de G-d van de legers, maar de Israëlieten hebben Uw verbond verbroken.” Hasjem antwoordt: „Ga terug, keer terug op je weg.”

De Midrasj zegt dat Hasjem Eliahoe vermaande om wat hij gezegd had. Het geeft niet hoe rechtvaardig Eliahoe was en ongeacht hoe bitter zijn ervaringen, hij had niet het recht om het heilige Joodse volk te bekritisieren en zeker niet om te stellen dat zij het verbond met Hasjem hadden verlaten (*Sjier Hasjriem Rabba* op vers 1:6).

De Zohar gaat verder en zegt dat Hasjem Eliahoe gebood om bij iedere *brit mila* aanwezig te zijn, om persoonlijk te kunenn getuigen dat het Joodse volk wel degelijk zich aan het verbond houdt. „Bij jouw leven, op iedere plaats waar Mijn kinderen dit heilige merkteken in hun vlees maken, zul je aanwezig zijn, en de mond die getuigde dat Israël Mijn verbond verlaten heeft, zal getuigen dat Israël zich aan het verbond houdt.”

Daarom zijn wij verplicht om een stoel klaar te zetten voor deze hoog geëerde, heilige gast en zijn ontzagwekkende opdracht (*Zohar Lech Lecha*, I:93a; *Wajjigasj* I:209b).

Vit de schatkist van Chassidische verhalen

Parasjat Wajjera

Rabbi Levi Jitschak van Berdichev kwam eens erg laat 's avonds aan in een dorp. Toen hij zag dat in een van de huizen nog licht brandde, klopte hij op de deur en de eigenaar deed open. Rabbi Levi Jitschak vroeg hem om een hoekje waar hij de nacht zou kunnen doorbrengen, maar de man weerde hem af, hoewel het duidelijk was dat hij tamelijk rijk was. „Ga maar naar de *melamed* [dorpsonderwijzer] en vraag het hem maar. Hij woont twee straten verderop,” zei de man en deed de deur dicht voor Rabbi Levi Jitschaks zijn neus.

Rabbi Levi Jitschak ging naar het huis van de melamed en werd daar onmiddellijk uitgenodigd om binnen te komen. De melamed, een arme man, was meer dan gelukkig dat hij zijn schamele bezit kon delen met R. Levi Jitschak.

De volgende dag had het nieuws, dat R. Levi Jitschak van Berdichev in het dorp was, en bij de melamed logeerde, zich reeds als een lopend vuurtje door het dorp verspreid. Al spoedig verzamelde de bevolking van het dorp zich rondom het huis van de melamed om ene glimp van de beroemde en geliefde tsjaddiek de mogen opvangen, en onder hen bevond zich ook de rijke man, die R. Levi Jitschak de voerige avond geweigerd had en slaappleats te geven.

Toen R. Levi Jitschak naar buiten kwam, drong de rijke man naar voren en zei: „Rebbe, er is hier maar erg weinig ruimte voor u. Waarom komt u niet bij mij logeren. Daar kan ik u een kamer voor uzelf geven en het beste voedsel dat in de stad te krijgen is.”

R. Levi Jitschak keek hem eens aan en antwoordde: „Wanneer het komt tot gastvrijheid, zijn er twee soorten mensen – die welke Avraham volgen en die welke Lot volgen. Toen de engelen Avraham kwamen bezoeken, dacht hij dat het Arabieren waren, en toch nodigde hij hen onmiddellijk uit. Maar Lot was alleen bereid om hen in zijn huis te laten, toen hij ervan overtuigd was dat het engelen waren. Uw gastvrijheid is er helaas een van het soort van dat van Lot.

DE MISJNA VAN DE WEEK

INLEIDING TOT TRAKTAAT PEA

Pea is het openingstraktaat tot *Zeraïm* zelf, de orde van de Misjna die de wetten voor land- en tuinbouw in Erets Jisraël – het land Israël – behandelt. De wetten in dit traktaat gaan over giften voor de armen die ieder verplicht is te geven.

Er staat geschreven in Tora [*Wajjikra* 19:9-10]: „En bij het afmaaïen van de oogst in jullie land zal je de hoek van je land [*pea*] niet volledig wegnemen door hem af te maaïen, en je zult de *lèket* van je oogst [dat wat bij het oogsten gevallen is] niet nalezen. En in je wijngaard zul je ook de achtergebleven vruchten niet plukken en de gevallen druiven [*pèret*] zul je niet oprapen: voor de arme en voor de vreemdeling zul je ze achterlaten.” En verder staat er nog geschreven [Deuteronomium 24:19]: „Wanneer je je oogst van je veld binnenhaalt, en dan een schoof vergeten bent [*wesjachachta*] op je veld, dan zul je niet teruggaan om hem mee te nemen; voor de vreemdeling, voor de wees en voor de weduwe zal hij zijn.” Hieruit leren wij dat wie

zijn oogst binnenhaalt, bepaalde delen daarvan voor de armen moet achterlaten.

Er waren zes verschillende verplichtingen:

Op een korenveld:

1) *Pea* (hoek): „En wanneer je de oogst van je veld afmaait, dan zul je niet de hoek (*pea*) van je veld geheel afmaaien [en een nalezing (*lèket*) van je oogst zul je niet houden] (Leviticus 19:9). Dat wil zeggen: „Wie zijn veld afmaait, zal niet zijn hele veld afmaaien, maar hij zal een klein deel van het staande graan aan het eind van het veld laten staan voor de armen. (*Rambam, Hilchot Matanot Aniëem* 1:1).

2) *Lèket* (het verzamelde, opgeraapte) „... en een nalezing (*lèket*) van je oogst zul je niet houden” (ib.). Dat wil zeggen, dat wat van de sikkel afvalt (van de binnenste ronding) bij het afmaaien, of wat uit de hand valt van de maaier wanneer hij de aren verzamelt” (*Rambam* id. 4:1). Wat gevallen is, mag de maaier niet oprapen, maar moet hij laten liggen voor de armen.

3) *Sjichecha* (Wat vergeten is): „Wanneer je je oogst van je veld afmaait en een schoof vergeten bent op je veld, dan zul je niet teruggaan om hem te halen; de vreemdeling, de wees en weduwe zal hij toebehoren”. (*Dewariem* 24:19). Dat wil zeggen, een schoof die bij het oogsten op het veld is achtergelaten en vergeten, moet de eigenaar van het veld daar laten staan voor de armen.

In een wijngaard:

4) *Pèret* – Druiven die vanzelf van de trossen zijn afgevallen tijdens de druivenoogst moet men voor de armen laten liggen. Het is het equivalent van de *lèket* in het veld.

5) *Olelot*: (letterlijk weeskinderen) Druiventrossen met weinig druiven, zodat de tros geen „schouders” heeft, een tros waar de druiven niet als druppels over elkaar heen vallen. Bij een normale tros liggen de takjes waaraan de druiven zitten en die uit de centrale tak groeien, zo dicht op elkaar, dat de druiven die eraan zitten één massa lijken, net een „schouder”. De onderste druiven van zo’n tros groeien direct aan de centrale stam van de tros, en zitten zeer dicht op elkaar. Wanneer de druiven niet zo dicht op elkaar zitten, noemt men het *olelot*.

De mitswot voor de *Pea* en *Sjichecha* gelden ook voor de wijngaard en andere vruchtbomen, zoals er geschreven staat [Deut. 24:20]: „Wanneer je je olijfbom slaat, *lo tefaëer acherècha* – doe dan geen nalezing achter je,” en de geleerden hebben verklaard: „*lo tefaëer*”, dat betekent: neem zijn versiering – *tifèret* – niet op, dat wil zeggen, dat men de vruchten, die het sieraad van de boom zijn, niet moet oprapen, maar dat men de *pea* moet laten liggen; „achter je,” dat is de *sjichecha* - wat hij nog vergeten is, wat nog achter hem ligt. Vandaar leren wij dat ook voor de olijfbom de wet van de *sjichecha* geldt, en die wet geldt ook voor alle andere bomen. En dat staat ook geschreven over de wijngaard [Deut. 24:21]: „Wanneer je [de druiven van] je wijngaard plukt, verzamel dan niet de losse druiven achter je,” waarbij „achter je” verklaard wordt als de *sjichecha*.

Al die onderdelen van de oogst, die Tora geboden heeft te laten liggen voor de armen, worden *matanot ani’iem* – giften voor de armen – genoemd. Zo vinden wij dat er vier *matanot ani’iem* van de wijngaard zijn: *pèret*, *olelot*, *pea* en *sjichecha*; drie *matanot ani’iem* van de veldproductie: *lèket*, *sjichecha* en *pea* en twee *matanot* van de bomen: *sjichecha* en *pea*.

In het derde en in het zesde jaar van de *Sjmita*-cyclus

6) *Ma’aser ani*: (Het tiende voor de armen): Behalve de giften voor de armen die men het hele jaar door geeft, is men verplicht van heel de landbouwopbrengst en het fruit in het derde en in het zesde jaar van de *Sjmita*-cyclus *ma’aser ani* [een tiende voor de armen] af te scheiden, in plaats van de *ma’aser sjenie* [het tweede tiende] dat men de andere jaren moet afscheiden. Dat is een tiende van wat er overblijft van de graanoogst en de fruitoogst, nadat de *troema gedola* [heffing voor de *kohaniem*] en de *ma’aser risjon* [het eerste tiende voor de Levieten] is afgescheiden, en dat geeft men aan de armen. Over dit tiende wordt gezegd [Dew. 14:28-29]: „Aan het eind van drie jaar breng je al de *ma’aser* van je oogst van dat jaar naar je poort en legt het daar neer. En dan komen de Leviet, die geen aandeel heeft in de erfenis van je volk en de wees en de weduwe die binnen je poorten wonen en zij zullen het eten en zich verzadigen.”

Dit traktaat behandelt al deze *matanot ani’iem* die wij hier genoemd hebben, maar het wordt „*Pea*” genoemd, waarmee het begint, want in de vier eerste hoofdstukken wordt gesproken over de mitswa van de *pea*. Daarna, aan het eind van hoofdstuk 4 en in hoofdstuk 5, leren wij de voorschriften voor de *lèket*, aan het eind van hoofdstuk 5 tot begin hoofdstuk 7 worden de wetten van *sjichecha* behandeld; in hoofdstuk 7-8 leren wij over de wetten van *pèret* en *olelot* en daarna komen de wetten van *ma’aser ani* en *tsadaka*.

Daf-Notities nazier 13a

Door Rabbi Mendel Weinbach, decaan Ohr Somayach

De mistereuze vrouw

Hoe is het mogelijk dat een Jood, die geen erfelijke diskwalificaties heeft, toch verboden is om met een Joodse vrouw te trouwen?

Wanneer hij een agent aan wijst om voor zich een vrouw te nemen door middel van *kiddoesjien* en hij heeft er niet bij gezegd welk vrouw. Wanneer die agent vervolgens overlijdt, zonder verslag uit te brengen over hoe hij zijn opdracht heeft uitgevoerd (en wij veronderstellen dat hij dat inderdaad gedaan heeft) dan is het de opdrachtgever verboden te trouwen met welke Joodse vrouw dan ook, want zij zou de zuster of de moeder of de dochter van de vrouw kunnen zijn, die de agent tot zijn vrouw gemaakt heeft.

We zouden hieruit kunnen afleiden dat geen enkele Jood nu nog met een Joodse vrouw kan trouwen, want zij zou de vrouw kunnen zijn, die de agent reeds aan zijn opdrachtgever beloofd heeft. Tosafot werpt dit probleem op en geeft het antwoord dat door Rabbeinoe Tam wordt voorgesteld, namelijk dat iedere vrouw geloofd wordt als zij verklaard dat de agent geen *kiddoesjien* met haar gemaakt heeft. (In Gittin 64a zegt Tosafot dat het onwaarschijnlijk is dat een vrouw, die de vrouw van de opdrachtgever geworden is door middel van de agent, *kiddoesjien* zou accepteren van een andere man. Het is daarom veilig om aan te nemen dat dit de basis is voor het antwoord van Rabbeinoe Tam, namelijk dat de vrouw te vertrouwen is voor wat betreft haar burgerlijke staat.

Maar het antwoord van Rabbeinoe Tam dekt niet het geval van het meisje, wier vader is overleden toen zij nog minderjarig was. Het is best mogelijk dat hij *kiddoesjien* geaccepteerd heeft van een agent en haar de vrouw gemaakt heeft van de opdrachtgever van de agent, zonder dat het meisje dat wist. Wanneer de vader vervolgens overlijdt, zonder dat hij zijn dochter op de hoogte gesteld heeft, dat zij nu een getrouwde vrouw is, dan is zij nu voor iedere man verboden is, want misschien is zij al getrouwd en zij kan dit niet met zekerheid ontkennen.

De conclusie van Tosafot is dat het voor wat Tora betreft, noch de opdrachtgever, noch iemand anders getroffen wordt in zijn huwelijksmogelijkheden door het mysterie dat ontstaan is door het overlijden van de agent. De reden hiervoor is dat we de klassieke regel van 'de meerderheid' kunnen toepassen: iedere vrouw, waarmee een man wil trouwen, behoort tot de meerderheid van de ongetrouwde vrouwen in de wereld, die noch het mysterieuze object van de *kiddoesjien* van deze agent is, noch één van haar naaste familieleden. Het is alleen de opdrachtgever zelf, die onverantwoordelijk gehandeld heeft, door een agent een opdracht te geven op een manier die een dergelijke mysterieuze vrouw tot gevolg kan hebben, dat de Geleerden hem gestraft hebben door hem te verbieden met wie dan ook te trouwen. Maar zij hebben deze straf niet tot anderen uitgebreid, die mogen vertrouwen op de 'meerderheidsregel.'

Zelfs als de opdrachtgever wil trouwen met een vrouw, wier naaste familieleden allemaal getrouwd waren op het tijdstip dat hij de agent had aangesteld, mogen we veronderstellen dat de agent niet een van hen tot de vrouw van zijn opdrachtgever gemaakt heeft en dan mag hij met haar trouwen.

